

Stockholm den 10 oktober 2024

R-2024/1460

Till Justitiedepartementet

Ju2024/01521

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 10 juli 2024 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet En mer rättssäker och effektiv domstolsprocess (SOU 2024:51).

Sammanfattning

Utredningen beskriver inledningsvis en problembild med ökad gängkriminalitet med mord, sprängningar och hot på agendan. Advokatsamfundet ifrågasätter på intet sätt denna utveckling, men ifrågasätter effektiviteten i flera av de föreslagna åtgärderna. Det saknas på det område som omfattas av utredningens direktiv, liksom på flera andra områden, vetenskapligt stöd för att de föreslagna åtgärderna är effektiva om man vill vända utvecklingen med ett ökande gängvåld, tystnadskultur och en rättsprocess som behöver stärkas och effektiviseras.

Synpunkter

Förundersökningssekretess

Digitaliseringen och sociala medier har inneburit att det är möjligt för i princip vem som helst att göra förundersökningar tillgängliga på internet och i sociala medier. Det är i och för sig positivt att medborgarna kan få inblick i rättsliga processer, men det finns även en avigsida där enskilda individer; misstänkta, målsägande och vittnen samt deras anhöriga exponeras till skada både för dem själva och för tilltron för

rättsväsendet. Advokatsamfundet har därför ingen erinran mot den föreslagna utvidgningen av förundersökningssekretessen.

Som ett alternativ bör regeringen överväga om det verkligen finns ett behov av att förundersökningen i dess helhet ges in till tingsrätten. Rimligtvis borde det räcka om de delar som åberopas av åklagaren eller den tilltalade ges in till domstolen. Övriga delar finns kvar hos polisen. En sådan lösning skulle spara mycket arbete för domstolarna, som då skulle slippa lägga betydande tid på att sekretesspröva ingivna förundersökningar.

Oavsett vilken lösning som väljs är det dock ett absolut krav att den misstänkte och dennes försvarare inte begränsas i sin rätt att ta del av hela förundersökningen, inklusive den så kallade slasken. Detta är en absolut förutsättning för att den misstänkte ska kunna värna sina processuella rättigheter och tillförsäkras en rättvis rättegång.

Tidiga förhör och vittnesattester

Vad gäller tidiga förhör har dessa ofta tillkommit utan att försvarare eller målsägandebiträde varit närvarande. I de fall försvarare eller målsägandebiträde närvarat har dessa oftast inte haft tillräckligt underlag för att fullt ut ställa adekvata frågor.

Trots denna generella synpunkt har advokatsamfundet ingen erinran mot den föreslagna ändringen. Advokater har hittills i begränsad omfattning använt sig av tidiga förhör och vittnesattester, men det finns inget legalt hinder för en försvarare att nyttja dessa redskap.

Kronvittnen

De betänkligheter och den kritik som Advokatsamfundet anförde beträffande kronvittnen i sitt remissyttrande över betänkandet SOU 2021:35 kvarstår.¹ Därutöver kan tilläggas att den bristande förutsägbarheten gör att benägenheten att lämna information om andras brottslighet begränsas. De skäl som anføres i betänkande mot att en åklagare ska kunna binda en domstol väger dock tyngre än de skäl som talar för en ändring. För det fall åklagare och domstolar hade fullgjort vad som åläggs dem i 30

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 28 september 2021 över betänkandet En stärkt rättsprocess och en ökad lagföring (SOU 2021:35), liksom däri gjorda hänvisningar till tidigare remissyttrandena.

kap. 5 § och 45 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken hade möjligheten att förmå tilltalade att medverka sannolikt ökat. Advokatsamfundet har ingen erinran mot förslaget i denna del.

Tilltrobestämmelser

Advokatsamfundet har ingen erinran mot utredningens förslag.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander